

Austatud lugeja!

„See keeruline Internet.“ Sellist pealkirja kannab siinses numbris sisalduv Anu Uri-tami artikkel. Ehkki pealkirjas on keeruliseks tituleeritud just mittejuriidiline nähtus, tabasin end mõttelt, et sellist laadi pealkiri sobiks vaat et kõigile õigusteaduslikele artiklitele. Miks mitte öelda rohkemgi: „See keeruline ... juriidika.“

Kas üks õige jurist võib üldse juurat keeruliseks kuulutada? Meie ülesanne on ju seadust teada ja tunda. Kui sa midagi tead ja tunned, siis ei ole see miski sulle ometi keeruline. Ja vastupidi: kui sa kuulutad millegi keeruliseks, siis tunnistad, et sinu teadmised selles vallas on puudulikud. Nii et üks õige jurist vaevalt et juurat keeruliseks nimetab, kui ta ei tee seda just nn asjasse mittepühendatute juuresolekul – *a'la* „see on **teie** jaoks liiga keeruline“.

Nagu ütleb käesolevas numbris Hent Kalmo, on seadused sageli puudulikult teore-tiseeritud kokkulepped, kompromissi tulemus ning neid ei toeta mingid üksmeelselt tunnustatud ja omavahel kooskõlas aluspõhimõtted. Seadused on eeskätt tõlgendamist ootav tekst. Kuna õigusnormidel puudub tegelik, korrektne, õigusliku ekspertiisi teel leitav sisu, on võtmeküsimuseks see, **kes** need sätted tõlgendades sisustab. Tõe huvides olgu märgitud, et H. Kalmo ütleb seda kõike põhiseaduse ja eelkõige selle aluspõhimõtete kohta. Kuid on selge, et enamasti pole ka teistes õigusaktides sisalduvatel normidel ühte ja ainuõiget sisu. On erinevad sisustajad. Siit võiks väita, et juu-ras polegi midagi keerulist: muudkui loe seadust ning ole mees ja sisusta seda. Sest kuna normidel pole ainuõiget sisu, siis ei ole nende sisustamisel keegi teisest paremas seisus. Seda kuni kohtulaua juurde jõudmiseni. Sellest alates on üks sisustaja – kohus – teistele eelistatud: tema mõistab õigust. Kuuldavasti pidigi näiteks Saksamaal olema nii, et kohtule esitav hagi sisaldab vaid asjaolude kirjeldust ja tõendite äranimetamist. Ei mingeid lehekülgede pikkusi traktaate õigusest ja selle tõlgendamisest, nagu see meil tavaks on. Õigust sisustab ju kohus ja kui ta teeb seda valesti, on ole-mas edasikaebe võimalus. Ehk oleks ka meil mõistlik sellisel moel kohtudokumente koostada? Siiski ei tohi ära unustada seda, et erinevalt meist on n-õ vanades riikides aastakümnete jooksul välja kujunenud ulatuslik, üksikasjalik ja keerukas normide sisustamise praktika. Pole siis ka ime, et hagidest jäetakse jalgratta leiutamise osa välja. Ja mitte ainult hagidest. Ka kohtulahendid pidavat Saksamaal olema lühikesed ja lakoonilised. Nagu naeris üks Eesti advokaat – Riigikohus tühistaks Saksa kohtute lahenditest enamiku põhjusel, et kohus ei ole oma seisukohti piisavalt põhjendanud.

Tulles tsiviilkohtumenetluse juurest tagasi H. Kalmo artikli juurde, oleme Euroopa Liiduga liitumisel järel jõudnud olukorda, kus paljude meie õigusaktide autoriteetne sisustaja ei paikne enam Maarjamaal. Jättes pateetika kõrvale, on probleem enam kui tõsine. Kui me ei tunne normide sisustamise praktikat, ei erine me kuigivõrd juura-huvilisest, kes lööb seaduse suvalise koha pealt lahti ja hakkab loetavat oma äranäge-mise järgi mõtestama. Tunnistagem siinkohal: enamik meist ei tunne Euroopa Kohtu praktikat. Meil on heal juhul kombeks hoida end kursis Riigikohtu lahenditega. Kuid Riigikohtu roll väheneb ja seda mitte ainult põhiseaduslikkuse järelevalve teostajana.

Mida siis teha? Kuulutada Euroopa Liidu õigus liiga keeruliseks ja töötada edasi nii, nagu 1. mail 2004 polekski midagi muutunud? Enamik meist teeb just nimelt nii. Mõnes õigusvaldkonnas on see rohkem võimalik, mõnes vähem. Kuid on suur vahe, kas miski on keeruline või liiga keeruline. Esimest juhtu tajuvad paljud kui väljakut-set, teisel juhul kiputakse käega lööma.

Niisiis, rohkem väljakutseid ja vähem käegalöömist! Ei juriidika ega Juridica ole liiga keerulised.

Katrin Prükk